

senýsai, u kamienas ištiesai yra perėjęs į *a*, *ia* kamienus: *gražasaī*, *platasai*, kilm. *grāžiajo* (plg. *gērajo* su *a* greičiausia iš neįvardžiuotinės formos *gēra* 'gero'⁴), *plāčiajo* ir t. t.

Taigi šios tarmės įvardžiuotiniai būdvardžiai turi daug gretiminių formų. Šiuo metu jie tebėra čia dar gana intensyviai vartojami.

SMULKMENOS

IV

Pastebėta, kad rytų Lietuvoje skoliniuose dažnai turime balsį *o* vietoj įprastinio *a*, pvz., *arbotà* 'arbata', *kovà* 'kava' ir kt., žr. Z. Zinkevičius, Lietuvių dialektologija, Vilnius, 1966, 71²³. Iš Druskininkų liaudies dainų rinkinio (= Druskininkų dainos, užrašė Juozas Balčikonis, Vilnius, 1972) matyti, kad ši ypatybė būdinga ir pietiniam lietuvių kalbos ploto pakraščiu, pvz. (skaitmuo rodo dainos numerį), *kam veidel'us krosavóji?* 51 '... dažai', *Kvōltnosi svōtas* 156 'gyrėsi...', *gražai molevótas* 68 'gražiai dažytas', *Kenō šl'ēktà notūrà* 166 'kieno prastas charakteris', *išrinks'ù táu bernēlī pōšn'os artojēlī* 103 '... laukų (dirvos)...', *Svokū apdainavimas* 160 'svočių...', *vēlīvos svokūtēs* 160 '... svočiuotės', *du toliērai* 131 '... taleriai', *Turū šimtū tolierēl'ū* 204 '... talerėlių', *nuo žmon'ū ultōjū* 129 '...tinginių', *Vibōčikie, mergužēla* 133 'atleisk (aš atsiprašau)...'. Plg. br. *красавáць* < *красовáть*, *хвалíць*, *малявáць*, *натýра*, r. *пáшня*, *свахá*, br. *тáлер*, *гультай*, *вѣбачыцэ* 'atsiprašyti'. Tai, matyt, rodo palyginti vėlyvą šioje tarmėje pralietuvių **ā* vartimą *o*.

V

Žinoma, kad asmeninio įvardžio dviskaitos forma *mūdu* vartojama daug didesniame plote, negu dviskaitinės veiksmažodžių formos, žr. D. Gargasaitės sudarytus žemėlapius Lietuvos TSR Mokslų akademijos darbuose, serija A, 1964 m. I 235 ir II 208. Daugelis vakarų ir pietų aukštaičių sako, pvz., *mūdu dirbame* (ne *dirbava!*). Toks pasakymas turi gretiminių variantą *mēs abū dirbame*. Iš čia vietomis atsirado kompromisinis pasakymas *mēs mūdu dirbame*, kurio įvardis *mūdu* atstoja skaitvardį *abū*, netekdamas savo pirmąsias įvardinės reikšmės. Tokia vartosena matyti ir iš minėto Druskininkų liaudies dainų rinkinio, pvz., *mēs mūdu kalbėsime* 23, *Mēs mūdu givēnom kàp porà karvēl'ū* 109, *tegū veřps, neklaušis, kū mēs mūdu kalbam* 114, *kuř mēs mūdu vinčevójom, kur mēs mūdu šl'ūbavójom* 211.

Z. Zinkevičius

⁴ Žr. Z. Zinkevičius, Lietuvių dialektologija, Vilnius, 1966, 285.